

ШЫН

1958
МАРТ
30
ВОСКРЕСЕНЬЕ
№ 64 (4034)

Өртөө 20 коп.

СОВЕТ ЭВИЛЕЛИНИҢ КОММУНИСТИК ПАРТИЯЗЫНЫҢ ТЫВА ОБЛАСТЬ БОЛГАШ
КЫЗЫЛ ХООРАЯ КОМИТЕТЕРИНИҢ, АЖЫЛЧЫ ЧОННАР ДЕПУТАТТАРЫНЫҢ
ОБЛАСТЬ БОЛГАШ КЫЗЫЛ ХООРАЯ СОВЕТТЕРИНИҢ ОРГАНЫ

Колхоз тургузуун улам ыңай хөгжүдөр болгаш машина-трактор станцияларын
де организаастар талазы-биле төлевилеп турар хемчеглерни боттандырамы
партиянын XX съездизиниң төөгүлүг шийтпирлерин амыдыралга чедишкенини
боттандырамынга, коммунизмниң оруу-биле бистиң чурт-увустун бурунгаарлап чо
руурунга дөгүм болур деп партиянын Төп Комитеди санап турар.

(ССРЭ-ниң Дээди Сөвединиң I сессиязынга эш Н. С. Хрущевтуң илеткелден.)

ССРЭ-НИҢ ДЭЭДИ СӨВЕДИНИҢ СЕССИЯЗЫ

КОЛХОЗ ТУРГУЗУУН УЛАМ ЫҢАЙ ХӨГЖÜДӨР БОЛГАШ МАШИНА
ТРАКТОР СТАНЦИЯЛАРЫН ЭДЕ ОРГАНИЗАСТААР ДУГАЙЫНДА

СЭКП ТК-ның Бирги секретары, ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазы
эш Н. С. ХРУЩЕВТУҢ 1958 чылдың март 27-де илеткели

(Уланчызы, Эгези № 63 (4033) солунда). Колхозууну дугайында чамдык медээлер
Шынылда ол чылдарда колхоз дөңсүр
оожум хөгжүп турган. Калининга сууруну

Table with 2 columns: Year (1947, 1952), Values (e.g., 9.2, 10.1, 8251, 7818)

Халас материалдыг дузалачы турса
дар 1947 чылдан 1952 чылга чедир колхоз
вөдүрүлбөзү база бурунгаар барык-ла
шимчөөнү көргүсөн медээлердин илден-дир.

Table with 2 columns: Year (1953, 1957), Values (e.g., 7.4, 38.7, 5583, 21527)

Колхозчулар күш-хүңгө ам чүгле аш-
а-биле бесин 8—10 рубльди ап туралар.
Оң-биле кады колхоз хуваашпас фондуга
эртпей чыдам болуучу ашка орулгаары-
ның 35 хууну шилчиккен.

Бир эвес ыңчан колхозчулар халас
эгиздерни түзөп аларында бесин ойна-
лап турган болза олар чоокта чак боттар-
ынын нийти хурамына МТС-те бүгү-ле
эргезөө чугула техниканы чамдык чыг-
ыштинде салып аларын болгаш акшаны
ол-за дораан килерин шийттирээрлер.

Table with 2 columns: ССРЭ чөп (1949, 1957), Values (e.g., 557 гектар, 1954 гектар)

Оң-биле кады, чижээ бир эвес Бело-
русияга тарды черин чамчалы бир
колхозка оонаштыр ортума-биле дөрт
катаптан эвез эсөөвүндө болза ашка
орулганы бир колхозка оонаштыр орт-
ума-биле барык-ла 30 катап көвүдөн
тодаргай болуп турар.

Дайын сөөлүңдиги баштайгы чылдарга
болаарга колхозтар эске аларынын моон
илден-дир. Олар улгаттыр каттышканнар,
оларның орулгаары өскөн, көзө ажы-
агый продуктулары бүдүрүп көвүдөн,
күш-ажымды бүдүрүчүлүү болгаш төле-
вары берген.

Болжолдорун улгаттыр каттыштырга-
ны, оларга көргүсөн материалдыг дет-
келме болгаш МТС-терин ажылып аки-

лап турар чаа, элөөн сайгыраан техника-
га боттарының чагыларын боттандыра-
арганы колхозтар аштырлар. Колхозтарга
машиналарын садары колхозтарның мате-
риал-техниктиг базасын быжыгалаар,
колхозтарның ништинин өңчүзүн хөгжү-
дөргө, колхозчу тургузууну күжүнү
болгаш омызының кол чүдөдөрүнүн би-
рөөнү болуп турар оларнын хуваашпас
фондуларынын өзөргинге дуздалар.

IV.
Социалистиг өңчүндү ийи хевирлериниң болгаш оларнын
хөгжүлдөзүнү дугайында

Эштер депутаттар!
Машина-трактор станцияларын эде ор-
ганазаастарынын ам салдынын үңгөн сорту-
газы болза, чугула кичөөнгейин салыр
ужураг чамдык теоретиктиг айтырыглары-
ны база көдүрүп турар. МТС-терин эде
органназаастары-биле чөргөштер теория
талазы-биле чамдык айтырылгара, ылаң-
гыя өңчүндү ийи хевирлериниң дугайында
айтырыга тодаргай эвес байдал турп
келип деп, кол тургузуунда экономистер-
нин иштинде чамдык эштер санап тур-
ганыр. Олар болза, коммунизмге шил-
чиде бүгү уластуң өңчүндү бүгү хемчег-
лер-биле быжыгаларын болгаш колхозчу
кооператив өңчүдү бүгү уластуң өңчү-
нүң деңгеминге чедирерин негел турар деп
чүдүлдү барымдаалап көргөн: МТС-терин
эде органназаастарын көрүп турар марк-
сист-ленинчик теорияга чөргөш бербес бе,
колхозтарга тракторларын сала бергеш,
бүгү уластуң өңчүндү оон-биле кошканды
бербес бис бе деп сестип чугалап турган-
ар. Социалистиг көзө ажыл-агыйның
каандыг хевирин коммунизм тургузуушкуну-
нун сорулгаларына улам дүткүр ту-
рарыл—колхозтуң бе азы сохтохту бе?—
дөр дугайында айтырык база салдынын
турган. Бир-төө сохтоо дөргө бүгү ула-
стуң өңчүндү үндөмөттүңгөн ажыл-
агый болуп турар чүве талөзө, колхоз-
тарын ажыл-агыйнын сохтоо хевиринең
шилчээсе чогуур эвес ийне?

Бо айтырылгар дугайында чугалаарын
чөпшөрөп көргөн. Чамдык мурунда
бүгү уластуң өңчүндү колхозчу өңчүдү
дугайында Чамык ажыдакчылар: бир-
төз бис тракторларын болгаш көзө ажыл-
агыйнын эске-даа машиналарын колхоз-
тарга салып турар болгашынга, оон-биле
колхозчу өңчүндү быжыглап турар болгаш
өңчүндү дөңдү хевирин болур күрүнө
өңчүндү кошканды турар-дыр бис дийлп
туралар.

Мен бодаарымга, айтырыгы ыңчанр
тургузары болуңу улгазы-биле шын эвез-
тер. Бүгү уластуң өңчүндү—өңчүндү дөң
дүй хевирин болур дөрүн шын. В. И. Ленин
ону ыңчанр билди турган. Иччала-даа
оң-биле кады, Ленин болза, бүгү уластуң
өңчүндү кооперативтиң өңчүндүге Улуур-
ландыштыр көрбөй турган. Харын-даа ол
болза, өңчүндү ол хевирлериниң каймы-
даа социалистиг болуп турар болгаш олар-
ның каймы-даа чоңун эрге-ажыктарына,
бистин ийиңи сорулгасына—комму-
нистиг нийтиледиг тургузарына бараан
болуп турар деп демделеп турган.

Кооператив планын ажылдап кылдып
турган, Ленин болза, бистин күрүнө туру-
гузуустан оңагай байдаларының хар-
аазы-биле биске кооперация мырнынга оң
ажур-дузалык болу бээр, бистин байла-
лыгыста кооперацияны өздөсөн социал-
изминин өздөсүндөгү демейлешек болур
деп чүдүлдү барымдаалап турган. 1918
чылдың мартта, пролетар революцияны-
ның тиңгээнинин соңда аш ай болганда,
Совет эрге-чагырганың байдалында
кооперацияны шынар талазы-биле мы-
рынай чаа ролун Ленинниң кайы хире
генналдыг өттүр көрүшкүн-биле тодар-
гайлааны көрүп көргөн: «Күрүнө эрге-
чагырганың пролетариаттың чыдап
азганынын үзүндөгү, социалистиг корум-
чурумурун доктаамалы-биле тургузарына
е пролетарга күрүнө эрге-чагырганының
киришкенниң үзүндөгү эгелеш, коопе-
ративтиң байдыг үндөсүнүн-биле прин-
ципалдыг өскөрлү бээр,—деп ол бижээн.
Мында сан талазы шынар талазыны шил-
чип турар. Капиталистиг нийтиледиг би-
чки ортулукачташ ышкыш болуп турар

ТК Пленумуна ол айтырыгы бүгү
талык көргөн. Пленум кол хемчеглерин
ажылдап кылган болгаш оларын бүгү
уластуң чугалаажып көрүшкүндөгү
кирген. Ажылчы чоннарның хурадалы-
нда, парлагата, ролгога чүве чугала-
лаа) миллион-миллион совет кижилер ол
хемчеглерин чөргө өйү көлгөн болгаш өй-
шанда хемчеглер деп чамдык эп-сестип-
диг дөткөөнөр.

Бо айтырыгы чугалаажып көрүнүң
үзүндө совет кижилериниң чамдык эп-сес-
тиг болган чорун оонла машина-трак-
тор станцияларын эде органназаастары
көзө ажыл-агыйның улам ыңайгы кел-
дүрүшкүнүнүн эрге-ажыктарына, ком-
мунистиг тургузушкунун эрге-ажыкты-
рына харымлап турар өйү көлгөн ажыл-
херек дөрүнүнүн дөргө херечил болур.

Колхозтарны түрүп турарының ба-
тайгы хүнеринден эгелеш-ле оларны
ийти ажыл-агыйнын экономистиг үндө-
син колхозчу-кооператив өңчү болур,
оң чугула кезе хуваашпас фондулар бо-
луп турар. Колхозчу өңчүлдү өздөсө-
лө-биле, колхозтарның экономистигин
быжыкшыны-биле кады хуваашпас фон-
дулар база-ла үзүктөл чөккө көвүлен
турар. Колхозтарнын хуваашпас фондулары-
ның келчөөн 1932 чылда 4,7 миллиард
рубль турганыга улур 1953 чылдың январь
1-ле 100 миллиард рубль ашкан.
Оң-биле кады хуваашпас фондуларның
мөзү-шыллары база өскөрлөгөн.

Хуваашпас фондулар бөдүмү тургузуу-
нун болгаш бөдүмүн нийтели мөзү-шыл-
ларыны талазы-биле бүгү уластуң бөдүр-
үлгө фондуларына улам-на чокшумула-
шыан, үзүктөл чөккө өлүн турар болгаш
шынар талазы-биле бир аямы болуп турар,
ыңчангаш колхозтуң экономиктиг хөгжү-
дөзү ыңчанр чоруп турар. Хей-хей колхоз-
тар боттары электростанцияларын, база
амгы үнүң техниказы-биле чинсегеттиң-
ген дузалы бүдүрүлгөлерин. Колхозтар
арамын электростанцияларын, сугга-
рыга каналдарын, суг шыгыштарынын,
оруктарыны тудары, школдарын болгаш
өзгөчө черлерин тудары улам-на калба
хемчөөдүгү болуп турар. Иңдиг арга-биле
колхозтар болза, чамдык артеледгө күш
четтиңисе сорулгаларын шийттирээр-
иле боттарының күштерин каттышты-
рып, херек кырында бүгү улуска ужур-
дузалыг улук тудузарыны тудуп туралар.
Моортан колхозчу-кооператив өңчү-
нүн бүгү уластуң өңчүндү болуп шилчип
турарының деклестерин көрүп берге эвес.

Колхозчу бүдүрүлгениң хөгжүлдөзүндө
социалистиг үлөтүрүп кол ролу чыг-
ыл-биле күштелтип турар, ол үлөтүрү
көзө ажыл-агыйны амгы үнүң техниказы-
биле чөпшөргөн, оларның ийиңи ажыл-
агыйны улам ыңай көдүрү талазы-биле
колхозтарга кайгамчык улук дузалачы-
нын көргүзүп турар.

Коммунистиг тургузушкунунуң план-
нарым боттандырылган, партия болгаш
чакан болза, колхозтарны социалистиг ор-
ганизмде эске улук мата-боп кылдыр
кажан-даа оонаштып, харын-даа оларны
ажыл-агыйның социалистиг системаның
айдырбас болгаш амидырлач чугула кезе-
к кылдыр кезеде көрүп келген.

Социалистиг күрүнө биле колхозтарның
арамында харымдаалгара, капиталистиг
нийтиледеге хоорай биле көдөнүң арам-
ында харымдаалгара бар болуп турары
илеш, мөчүлүңгүнө үндөмөттүңгөн эрге-
ажыктар кажан-даа колдалып турган.
Ону бодытгар талөзө, хей чижектерин
көргүзүп болур ийиңи. Машина-трактор
станцияларын боттарынын кылган ажылы
дөң херек кырында аш турганында кол-
хозтарга ораччок хейнү ажылдап ап тур-
ганын билдинтир болгай. Чамдык, ылаңгыя
экономика талазы-биле кошкак колхозтар
болза, МТС-тиң кылган ажылы дөң сана-
жылдар талазы-биле күрүнени мурну-
га өрөңт болуп артып каап турары хөндөр
эвез болгай. Иччалаага ол өрөңтүн алба-
дал-биле төлөйип ап турган мыдыг тара-
рыга турбаан. Харын-даа, күрүнө болза,
ыңдыг колхозтарның экономиказын көдүр-
ер дөң бүгү хемчеглерин аш турган.

Күрүнө колхозтарга кадрларын белетип
берип, аңаз хей-хей миллиард рубльди
чарыдап турар. Ол ашпа-хөргөңлериниң
салмышканы кайнар уланганмы? Ол
болза колхозтарын, колхозчу өңчүндү
быжыгалаарыңа уланган. Күрүнө колхозтарга
миллиард-миллиард рубльдин чөдөлдөн
дөң болуп турар болгаш оң үндөсүндөгү
ажык харзаар чүдү чок. Колхозтар кошкак
турар чамдык үелерде оларның чөс-чөс
миллион рубль кылдыр санааттынын тур-

А. ШЫН
ЭКИ
КЕЛТЕРИП
БЕРГЕНИ
САЛГАНЫ
БЕРГЕНИ
САЛГАНЫ
ЧУГУЛА
ИЛДИНДИ
БЛАГД
ЫНГЫ

(Уланчызы 2-ги арында)

ССРЭ-НИҢ ДЭЭДИ СОВЕДИНИҢ СЕССИЯЗЫ

Эш Н. С. ХРУЩЕВТУҢ илеткелиниң төнчүзү

органниң — ССРЭ-ниң Дээди Советин бүгү уаус чыгыс эл-сеткилдик сонгоон дэеи ол-дур. Совет Эвилелиниң улустарының бузулбас чыгыс эви болгаш найырамы адаз илергейлеттинген.

Бистин партиязыс, сонгудаларже чоруп ора, коммунисттик тургузушкунунуң планын күсөдир талазы-биле болуоч амыл-чорудулаанын дугайында отчетту уаустун мурунга ылган. Болунуң чыгыс эл-сеткилдик бадлаашыны-биле совет улус партиязын иштига болгаш даштык политиказын эви-биле четкезе, улус ажил-агыйын бүгү талазы болгаш таарымчалык тэгүрүлгече, ССРЭ-ниң кол экономикалык сорулгазын эң кыска хуу ааларда шийтирээринче, улустун кудургазын болгаш чагай байланыш чекетелдеринче, тайынны хандырамынча утланган оң шүтүмү чүүдү деп көргөн.

ССРЭ-ниң Дээди Совети болуучу амгы, бирин сессиязында колхоз тургузуун улум ыңай хөгжүдөр болгаш МТС-терин эде организастар дугайында айтыртыны чугаала

дыктың көр болгаш шийтирээр апардыр. Дээди Советтин сессиязында чугаалашып көр кылдыр бо айтыртыны кийрибишаан, партиязын Төп Комитети болгаш ССРЭ-ниң Министрлер Чыгуулу оң айтырты бистин күрүнөвиесе, коммунизм тургузушкунунуң хөрөнгө эң чугаа ужурудуздыг деп чүвени уаустурга болдуран.

Колхоз тургузуун улум ыңай хөгжүдөр талазы-биле партиязын Төп Комитетиниң айтынан хемчеглерин бүгү улустун чугаалаштыргы болза, ол хемчеглер амдыралдын өйт келген негеделеринче совет улустун үндөсн эрге-ажыктарында бүрүң-биле тааржып, совет социалистик нитилелдин бүдүрүкчү күштериниң хөгжүдөсүнө калбас болгаш тодаргай чаа перспективаларын амылду турар деп чүвени көргүсөн.

Сонгудаларың зайгамчыктыг түпкөлдери болгаш колхоз тургузуун улум ыңай хөгжүдөрүнүн талазы-биле партиязын алган хемчеглерин улустун чугаалаштыргы негеделериниң түңкөлдери болза, совет улустун политикалык идеяларын болгаш мерделикниң көстүп көрбөө өзүдөсин хандыган совет социалистик демократиянын нитилелдин дугайын бүгү-ле бүтүрүлдүкчү чугаалап турар. Ол түңкөлдөр бистин аалдары деңгээлиниң партиязыны болгаш оң политиказын бүгү улустун дөткөн турарынын дугайын, Совет Эвилелиниң улустарынын сыйр чыгыс эвиниң болгаш Коммунисттик партиязын дөткөндүр тилеттирбес кылдыр сыйр каттыкканын дугайын чугаалап турар.

Колхоз тургузуун улум ыңай хөгжүдөр болгаш машина-трактор станцияларын эде организастар талазы-биле төлөвөл тупра хемчеглерин боттандырамы партиязын XX съездиниң тегүдүтү шийтирээр амдыралга чедишкенин боттандырамынча, коммунистиче оруктап бистин чуртувустун бургулаар чорурунга дөткөн болур деп партиязын Төп Комитети санап турар.

(Эш Н. С. Хрущевтун илеткелин депутат болгаш залчылар зайгамчык улум кичээниң-биле дыңнап болгаш демиттиг адыш часкаашкыны-биле хей уаза үзе кирип турган).

болгаш машиналарның артык кесектеринге ийи яны Кавригил өртектиниң уаугуларын болгаш колхозтарын материал-техниктиг хандырылганын эргелеп турар хей сангын организастарын дүжүрериниң ол саналаан.

— Бистин чуртувустун көдө ажил-агыйының байланыш илеткеле ханы анализтеп, колхоз тургузуун улум ыңай хөгжүдөр талазы-биле партиязын айтып турар хемчеглерин чырытылганын чуртун көргүсөн— деп депутат М. З. Мирза-Ахмедов (Узбек ССР) чугаалаан. Ол хемчеглер совет улустун үндөсн эрге-ажыктарында дүжүтү, бистин чуртувустун бүдүрүкчү күштерини хөгжүдөрүнүн чаа калбас перспективаларын амылду турар.

Узбек республиканың колхозтары база-ла нитилел-биле колхозчу тургузууда хөгжүдөсүнүн уаугу оруну эртен. Амгы үеде оларның хей нуруузу уаугу, хей азыралдыг, экономика талазы-биле быжыг ажил-агыйлар алпарган; эртен чылын оларнын ачка-оруктамы төс милдээр рубль четкен, азы колхоз бүдүрүлгө ортума-биле 6 миллион ажыг рубль онаажып турар. Узбекстанының колхозтарының хей нуруузу ам безин МТС-териниң техниказын чүгле садип алыр эвес, харын ону бедик бүдүрүлгүчү ажилдарын хандыраар аргалыг деп эш Мирза-Ахмедов медгөлдөдөн.

Сталин атыг колхозтун даргазы депутат Г. П. Литовченкоун (Украин ССР) чугаалап улуг кичээни-биле дыңнаан.

— Бистин колхозчуус 48 тракторларын, тараанын 30, кукуруза ажаларының база силос салдырың 16 комбайнынын болгаш көдө ажил-агыйың өскө-даа машиналарын МТС-тен хүдөп алган— деп ол чугаалаан. — Машиналарын шын ажылап тургаш, бо чылын безин эрте быжар тараа культураларынын тарылгаларын шагда-ла чорудуп, күзү адалганын черлерин илдирип кирерин бис. Боттарынын төрөсн колхозуңга эеп келген механикаторлар онза көдүрүлгүчү-биле амылдуп турар. Чысмы хой ажилдарынын бүгү үеиниң дүжүлгөсүн техниказын эде организастыг чорутуң четпези дөс машиналар анаа турган таварыга чок болган. МТС-терин эде организастарынын үеинде колхозтарын бүдүрүлгө-техниктиг хандыраарынын чугаа айтырмы тыптын турар. Чижээлээрге, машиналарын нарын

септелгенин чыддын дүжүлгөсү графика боугар бедилрип септелгенин аргамы-биле чорударынын системазын хөвөө артылары эргожок чугаа.

Депутат И. А. Бенедиктов (РСФСР) республикада бар септелге техникумнун бааза көдө ажил-агыйының техниказын ортумак болгаш капитал септелгенин бүрүн хандыраар аргалыг деп чугаалаан. Иччандың ам колхозтарга уаугу мастерскаллар турарында дашпаза чогуур. Улам-на сайырангай көдө ажил-агый машиналардыг болур талазы-биле колхозтарнын негеделери уаугу. Ол бүгү болза ол машиналарын бүдүрүп үндүрүп турар заводтарын бүдүрүлгө программаларын эде көөриңү эргожок чугулазын хайныктырып турар. Уаустур болгаш көдө ажил-агый бүдүрүлгөлериниң харылаанын быжылаары-биле конструкторларын болгаш механикаторларын техниктиг конференцияларын өй-өйде эртирип, бөлөкчөн турар техниказын конструкторларын болгаш шыраны эжиждер талазы-биле хереклекчилерин негеделерин оларга кичээлгелдиг көөрү таарымчалыг болур. Машина бүдүрүлгө оң ажилдарының магадыланын хуусаазын доктааткан турар ужуруг.

— Колхоз тургузуун улум ыңай хөгжүдөр болгаш машина-трактор станцияларын эде организастар дугайында айтыртыны бүгү уаус чугаалашты көөр кылдыр тургусам, партия кончүт мерген уагаанын ылган деп депутат М. Д. Чубиниде (Грузин ССР) чугаалаан. — МТС-терде бар бүгү машиналарын өртег үеиниң 50-ден өвөсн хууун республиканын колхозтары бо чылын безин төлөп шыдаарын Грузияга санап көргөн. Колхозчулар машиналарга ынак болгаш оларнын уагагыр ажылап шыдаарлар.

Далгыч черлерин байдаларында ажилдарына өнтүг тракторларын, молотилаларын, селлакторларын болгаш көдө ажил-агыйың өскө-даа машиналарын бүдүрүп үндүрерин көөрдүгүрү чугула деп депутат санаан. Республикада шайын, тапкыны болгаш хой күш үер өскө-даа техниктиг кудургазын бүдүрүп турар, иччалаажык оларын амылдуп кылдыр талазы-биле хей-хей ажилдарын хол-биле кылып турар. Оларын механикаторларын дүргөтөс чөгүөр. Грузиянын байдаларында машина-меллоративтик станцияларын тургулары болгаш ажылаатканын турар тугу-

лаалачак черлерин шийткөдип азыр төдө оларын эргожок чугула техника-биле хандыраар кончүт чугаа. Ол чорук немей хей хемчөөлүг шайын, тапкыны, кудурстуг химистерин болгаш көдө ажил-агыйың өскө-даа үнелгип продуктуларын бистин чуртувуска бөөр артыны болдуруар.

Депутат Н. Докуходов (Таджикстан) техникаын колхозтарга дамчыдып бөөр-биле холбаштыр олар болза трактор ажилдарын күсөдир-биле холбашып бүдүрүлгө чарыгалдарыга боттарынын саарыла херенгилерин тургузар ужуруг дөөрөк-ниң дугайында айтыртыны болуучу чугаалап тургускан. Хуусаашык фондурарже шийткелдериниң хууун улгактырары эргожок чугула. Колхозтарга механикаторларын бөлөктөрүңниң амгы системазын хөвөө артырары чүтүмчалыг кылдыр санап турар бис деп депутат чугаалаан.

Депутат К. Д. Димазбаев (Киргиз ССР) 1957 чылда трактор-хуу бригадаларының амылынын солун дүжүлгөсүнүн дугайын чугаалаан. Чижээ, Социалисттик Күш-ажылдык Мадыры эш Барыкова баштаган Красноярская МТС-тин хандырын турар овозында Ворошилов атыг колхозтун чаа трактор-хуу бригадаларына машина-трактор партиянын бүдүрүлгөчү үш ажыг кытап улгактан.

Хураалдын төнчүзүнде сурагамы совет өртемден И. Г. Эйфельд (Эстон ССР) санап берген. МТС-терин эде организастары-биле холбаштыр көдө ажил-агыйың хөгжүдөсүн дөс районларын совет ортаннарынын харысалгамы дыма өер деп оратор чугаалаан. Тодаргай бөдүс-экономикиг байдалдарда хамарыштыр районга көдө ажил-агыйың онзагай хейири тодардыры, чер тургузуу, меллоратив болгаш ирригация, үерен ажалы, өртектин чедишкенин болгаш муракчы дүжүлгөсүн негеделерин оларнын сорулгазын кирер. ССРЭ-ниң Бүр планы болгаш Көдө ажил-агый министрствозу Эвилелиниң сонгу-барыны талазы овозында көдө ажил-агыйны механизастарынын айтырларынын дүргөн шийтирээр эргожок чугула деп депутат чугаалаан.

Депутаттар М. Т. Мамедов (Азербайжан ССР), Ю. Н. Нондратас (Литва ССР) база санап бергенер.

ССРЭ-ниң Дээди Советиниң Президиумун сонгуур дугайында ССРЭ-ниң ДЭЭДИ СОВЕДИНИҢ ДОКТААЛЫ

Совет Социалисттик Республикаларын Эвилелиниң Дээди Советиниң доктаалары болза:

ССРЭ-ниң Дээди Советиниң Президиумун дараазында составтыг кылдыр сонгуур:

ССРЭ-ниң Дээди Советиниң Президиумунуң Даргазы Ворошилов Климент Ефремович — Кировский сонгууда округундан депутат, Ленинград хоорай.

ССРЭ-ниң Дээди Советиниң Президиумунуң Даргазын оразалачылары:

Тарасов Михаил Петрович — Уфимский сонгууда округундан депутат, РСФСР;

Норотченко Демьян Сергеевич — Днепропетровский сонгууда округундан депутат, Украин ССР;

Козлов Василий Иванович — Витебский сонгууда округундан депутат, Белорус ССР;

Рашидов Шараф Рашидович — Бокандский хоорай сонгууда округундан депутат, Узбек ССР;

Ташенов Жумабек Ахметович — Актюбинский сонгууда округундан депутат, Казах ССР;

Чубиниде Мирон Дмитриевич — Сталинградский сонгууда округундан депутат, Грузин ССР;

Абдуллаев Ильяс Керим Оглы — Хачмаасский сонгууда округундан депутат, Азербайжан ССР;

Палецкис Юстас Игнович — Тельшайский сонгууда округундан депутат, Литва ССР;

Моджа Иван Сергеевич — Сорокский сонгууда округундан депутат, Молда ССР;

Озолинь Бард Мартынович — Екабпилский сонгууда округундан депутат, Латва ССР;

Кулатов Туррабай — Токтогульский сонгууда округундан депутат, Кыргыз ССР;

Рахматов Мирзо — Таджикибадский сонгууда округундан депутат, Таджик ССР;

Арушанян Шмаюн Минасович — Ереванский сонгууда округундан депутат, Армян ССР;

Сарыев Ахмед — Буйбышевский сонгууда округундан депутат, Туркмен ССР;

Эйфельд Иоган Гасович — Выруский сонгууда округундан депутат, Эстон ССР;

ССРЭ-ниң Дээди Советиниң Президиумунуң Секретары Георгадзе Михаил Порфирьевич — Зестафонский сонгууда округундан депутат, Грузин ССР;

ССРЭ-ниң Дээди Советиниң Президиумунуң кежигүчнери:

Андреев Андрей Андреевич — Тульско-Рязанский сонгууда округундан депутат, РСФСР;

Батышев Салих Галимханович — Елебужский сонгууда округундан депутат, Татар АССР;

Белев Николай Ильич — Алама-Атинский хоорай сонгууда округундан депутат, Казах ССР;

Буденный Семен Михайлович — Хмельницкий областной Шенетовский сонгууда округундан депутат, Украин ССР;

Буракцкая Галина Евгеньевна — Черкасский сонгууда округундан депутат, Украин ССР;

Даниялов Абдураман Даниялович — Махачкалинский сонгууда округундан депутат, Дагестан АССР;

Капитонов Иван Васильевич — Москва областың Серпуховский сонгууда округундан депутат, РСФСР;

Кириченко Алексей Илларионович — Киев областың Киевский-Ленинский сонгууда округундан депутат, Украин ССР;

Мазуров Кирилл Трофимович — Минск областың Минск хоорай ийги сонгууда округундан депутат, Белорус ССР;

Нуриев Зия Нуревич — Стерлитамакский сонгууда округундан депутат, Башкир АССР;

Подгорный Николай Викторович — Киев областың Киевский-Московский сонгууда округундан депутат, Украин ССР;

Привалов Михаил Яковлевич — Кемерово областың Сталинский сонгууда округундан депутат, РСФСР;

Спирidonов Иван Васильевич — Свердловский сонгууда округундан депутат, Ленинград хоорай.

Турсункулов Хамракул — Ташкентиниң көдө сонгууда округундан депутат, Узбек ССР;

Устинов Владимир Иванович — Киевский сонгууда округундан депутат, Москва хоорай;

Федорова Варвара Ефимовна — Красноярскский сонгууда округундан депутат, Москва хоорай.

ССРЭ-ниң Дээди Советиниң Президиумунуң Даргазы К. ВОРОШИЛОВ.

ССРЭ-ниң Дээди Советиниң Президиумунуң Секретары М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль, 1958 чылдын март 27.

ССРЭ-ниң Дээди Советиниң бешик чыбыжынын бирги сессиязы НАЦИОНАЛДАР СОВЕДИНДЕ

ССРЭ-ниң Дээди Советиниң бешик чыбыжының бирги сессиязы март 28-те Москвага амылду үргүлчүлөө. Националдар Советиниң ийги хуралы Кремльдин Уауг Ордунунга артегиниң 10 шахта өткөзөн.

Дарганч столузда—Националдар Советиниң Даргазы депутат Я. В. Пейве болгаш аалчылар үргүлчүлөдүг адыш часкап турда чааа жоаларында— эштер Н. А. Булганин, О. В. Куусинен, А. И. Микоян, Н. А. Мухитдинов, Н. С. Хрущев, Н. М. Шверник, П. Н. Поспелов, Д. С. Норотченко, А. Н. Мосыгин көөп олурушканнар.

Палатаның Мандат комиссиязынын Даргазы С. В. Червоненкога илеткел кылдырылган сөс берген. Бүгү 640 сонгууда округтарын талазы-биле Националдар Советиниң сонгудалары ССРЭ Конституциязы-биле болгаш ССРЭ-ниң Дээди Советиниң сонгудалар дугайында Дүрүм-биле дүштүр чоруткан деп ол дыңнаткан. Националдар Советиниң депутаттарынын аразында—Совет Эвилелиниң 58 националдарынын болгаш аймак улустарынын төлөөлекчилери бар. Бүгү сонгуутурганарың 44,9 хуузу бүдүрүлгөлерде—заводаларда, фабрикаларда, колхозтарда, совхозтарда болгаш МТС-терде шүүт ажилдап турар, депутаттарынын бары деп кел-

зин дээди болгаш дооспаан дээди артеминг. Улустун төлөөлекчилериниң аразында — муракчы совет артеминг болгаш культураның амылдаачыларынын эвөөн уауг отыры бар. Националдар Советиниң составында—176 хөрөжөенер бар.

Палатаның бүгү депутаттарынын бүтүр-дөр бижитирин чүүдүгү деп көргөн доктаалы Националдар Совети депутат А. Н. Ахохотуң саналын боугар хүдөсн алган.

Он соонда «Колхоз тургузуун улум ыңай хөгжүдөр болгаш машина-трактор станцияларын эде организастар дугайында» эш Н. С. Хрущевтун илеткелин талазы-биле санал беринишириниң өгөдөн. Бир-ле дугаарында депутат Ж. А. Ташенов (Казах ССР) санал берген. Чуртугу эң улуг таралган черлериниң бирөөсн болу берген Казахстаның көдө ажил-агыйынын таарымчалык кылдыр өскөрүлгөсүнүн дугайын ол чугаалаан. Көдө ажил-агый артедери МТС-тен садип алыр техникаын эелери болу бергенде колхоз бүдүрүлгөсүн улум-на дүргөн хөгжүдөр. Ам ажил-агыйың бары деп кезин көдө ажил-агый техниказын садип ап турар.

Казахстаның онзагай байдаларында—МТС-терин водан-декассарындан хой-хей колхозтарын ырак турарын өөрөшп көргөн, эш Ташенов колхозтарга техникаын агар септелгенин мастерскалларын

организастарын, а СТС-терге автомобиль-биле көжүрүп чорур мастерскаллар бар болуун санаалаан. Тракторларга, автомобильдерге болгаш көдө ажил-агый машиналарынга херектөөр артык кесектерин бүдүрүп талазы-биле чамдык бүдүрүлгө-лөри Казахстанга тулар дугайында айтыртыны ССРЭ-ниң Бүр планынын мурун-га оратор тургускан. Көдө ажил-агыйы улум ыңай көдүрүп талазы-биле партиязын ап чоруткан хемчеглерин Казахстан ажилчы чоннары эви-биле чүүдүлүзүп турар деп депутат чугаалаан.

Белорусиянын көдө ажил-агыйынын хөгжүдөсүн МТС-териниң ылгарангай ролун медгөлдөө, депутат Н. Е. Авхимович республикага МТС-терин эде организастарынын планарын чугаалаан: 147 районнарда бир-бир СТС-терини организастар, 81 СТС-тер салдыралыг болу, 58 МТС-терин хөвөө артырарын шийтир дөдөн. Чүгө дөргө ол МТС-териниң овозынын колхозтары бо чылын техникаын садип ап шыдаас. Артын калыр МТС-тер болгаш туртувустун турар СТС-тер боттарынын амылын ажил-агый санаажыл-ганын үндөсүн чорудар. Хей сангын улуг эвес экскаваторларын, бульдозерлерин, торф амылдуп кылыр техникаын болгаш торф чүдүрүп машиналарын республикаже сөөртүп кирериниң эргожок чугулазын депутат чугаалаан. Кывар чүүлө

ЭВИЛЕДИҢ СОВЕДИНДЕ

Эвилелиниң Советиниң ийги хуралы Кремльдин Уауг Ордунунга март 23-те хүдүсүнүн 4 шахта амыттылган. Дарганч столузда—Эвилелиниң Советиниң Даргазы П. П. Лобанов болгаш оң оразалачылары. Чааа жоаларында эштер А. Б. Аристов, Н. И. Белая, Л. И. Брежнев, Н. Е. Ворошилов, Н. Г. Игнатов, А. И. Кириченко, Ф. Р. Козлов, М. А. Сулов, Е. А. Фурцева, Н. С. Хрущев, Я. З. Капберзин, А. П. Кириленко, Н. Т. Мазуров, В. П. Минаванова көстүп келирге депутат болгаш залчылар үргүлчүлөдүг адыш часкаашкыны-биле утказаннар.

Палатаның Мандат комиссиязынын даргазы депутат Л. Н. Ефремов илеткел ылган. ССРЭ-ниң Дээди Советиниң сонгудалар чер болганга ажилчы чоннарын политивтик бедик идеяларын байдалында болуп эртенниң ол оонаал демгөлдөө. Коммунистерниң болгаш партия кежигүчү эвөстөрүн улусчу болуунуң бүгү кандидаттары сонгууттурган. Эвилелиниң Советиниң составында—190 хөрөжөенер бар. Эвилелиниң Советиниң депутаттарының бүгү составында 327 кизи азы 44,3 хуузу шүүт бүдүрүлгөде болгаш көдө ажил-агыйдыг амылду турар. Артын бүгү депутат куш-ажылчы интеллигенциянын төлөөлекчилери болуп турар. Палатаның депутаттарынын аразында—Совет Эвилелиниң үнел ажыг Мадыралары, Социалист Күш-ажылдыг чус ажыг Мадыралары бар. Эвилелиниң Советиниң депутаттарынын 49,1 хуузу дээди болгаш дооспаан дээди артеминг. Ленинни национал политиканың чайгышың чок боттандырганынын, улустарынын найырамын быжылаанынын чырытылганчак херечин болза Эвилелиниң Советиниң депутаттарынын хей националдыг составы болуп турар деп депутат онзаалп демгөлдөө.

Бүгү 738 сонгууда округтарынын талазы-биле сонгуутурган Эвилелиниң Советиниң депутаттарынын бүрүн эргелерин хүдөп көрүп турар доктаалды ук палата депутат И. И. Чуруновтун саналын боугар хүдөсн алган.

«Колхоз тургузуун улум ыңай хөгжүдөр болгаш машина-трактор станцияларын эде организастар дугайында» эш Н. С. Хрущевтун илеткелиниң талазы-биле санал беринишириниң өгөдөн.

Депутат Н. Т. Калченко (Украин ССР) илеткеледе көдүрүлгөсүн айтырып бистин чуртувуска коммунизм тургузушкунунга практиктиг болгаш теоретиктиг кайгамчык улуг уаугу-дузалыг деп чугаалаан. СЭКП ТБ-ның февраль Пленумунуң шийтирлерин болгаш эш Н. С. Хрущевтун илеткелиниң теистерин Украинага чугаалаажып көөргүңө 10 миллион ажыг колхозчулар, ажилчынар болгаш албан-халакчылар кирешин. Ол шийтирип бүгү улус чүүдүлүгүткен. Украинаның колхозтары ону амдыралга боттандырып ки-

ришен. Ажил-агыйларын улуг эвес кезиндеде алдыда олар шүүтү ам безин көдө ажил-агый ажилдарынын бүгү хейирилерин күсөдирине эргожок чугула тракторларын, комбайнынын болгаш өскө-даа машиналарын база чепсектерин садип алдырын шийтирээр. Ийи муң чыгам колхозтар машиналарын өртөө бо чылын үзе төлөзөр, а артын колхозтар чокку чыдыралын дүжүлгөдө төлөзөр шийтирээр.

Хожудангай колхозтарже кичээлгөсүн Украинада күштелдирип турар. Чижээ, ол ажил-агыйларже машина-трактор станцияларында эң өки тускай өртеминглерин болгаш организастарынын чорудары төлөсөлөп турар.

Депутат Д. С. Полянский (Краснодар край) чамдык практиктиг санааларын кийрген. Кубаның колхозтары МТС-терден алган техниказынын өртөө төлөзөр-ниң хуусааларын уламдытырбас деп ол чугаалаан. Тракторларынын болгаш машиналарын өртөө төлөзөр хөргөндериниң чамдыгына чамдык колхозтар күрүнө планында дашаар дүжааттынын турар көдө ажил-агый продуктулары-биле кийриштер төлөзөр бодап турар. Оң-биле кады колхозтарга-даа, күрүңеге-даа таарымчалык эртектин доктаас чөгүөр. Крайның көдө ажил-агыйынын хөгжүдөсүнүн чамдык өскөрүлгөсүн-биле холбаштыр Кубанга муон ыңай ажилгаатканыс техникаын өскө оюстартык дамчыды берген турар ужуруг.

МТС-терин эде организастар турарынын үеинде механикаторларын болгаш тускай өртеминглерин элөөн хей кезин хосталган, колхозтарже шийчиг бөөрлер. Оларнын материалдыг сонугуралын болгаш ажилга хууда харысалгамы көдүрүп төлөдө оларын күш-ажылчынын төлөзөр-лоозин амылдуп турар ажил-агыйларга бүдүргөн продукцияны хемчөөлүндө болгаш шыранында, тускай өртеминглериниң стажиянда, оларын мержелинден хамарыштыр тургулары чогулчылгы деп санап турар бис. МТС-териниң колхозтарже шийчиг турар ажилчыларынын болгаш албан-халакчыларынын эргелериниң болгаш чигделелериниң дугайында айтыртыны дүргөн-не шийтирээрини депутат санаалаан.

Санап берген депутаттар С. К. Камалов (Узбек ССР), М. Бейсбаев (Казах ССР), Г. Д. Дивахишилов (Грузин ССР) көдө ажил-агыйынын чаа көдүрүлгөсүнүн партиянын айтынан хемчеглерин совет илжилерин бир эл-сеткилдик чүүдүлүгүтүп турарынын дугайын чугаалааннар. МТС-терин эде организастарынын планын чон болза ажилчы чоннарын чагай байдалын бедидер дугайында күрүнениң сагыш салымшыкынын база бир херечин кылдыр көрүп турар. Колхозчулар, меха-

низаторлар, агрономнар ол планын дүргөн болгаш эки ботандыраар дөс бүгү нитилелди болгаш күжү үндүрүп турарын депутаттар демгөлдөөнөр.

Сталин атыг хей азырын колхозтун даргазы депутат А. П. Чеховский (Ростов область) ында барын 9 миллион рубль болуп турар хуусаашык уаугу фондунуң артык күштериниң дугайын тодаргай чугаалаан. Ол болза эргожок чугула техникаын садип алыр болгаш оң өртөн бир ийи чыл иштинде төлөөр артыны берип турар деп ол чугаалаан. Техникаын кадалгаар, а ылганга ону бүдүрүчүлүг ажиллар талазы-биле хемчеглер адынган.

Депутат Н. Ф. Игнатов (Москва область) эде организастарынын талазы-биле чорутуун турар хемчеглер болза, бистин партиязыс марксизм-ленинизмни чогадыкчы хөгжүлгүлүү, экономикалык хойлуларын ханы билер чорунга дайнып алгаш, бистин коммунистиче бурнулар тилдигелгип шийткелниң кезинде шийткелчүлүг чүүдүлүгүлүү илгашан, чуртуун хөгжүдөсүнүн оруктарын өртег талазы-биле кайи кире өттүр көрүп турарынын чырытылганчак чижээ болуп турар деп чугаалаан. Москва областың ажилчы чоннары СЭКП ТБ-ның февраль Пленумунуң шийтирерин ийи-биле деткип, бир эл-сеткилдик чүүдүлүгүлүү турар. Ону боттандыраарын бүгү-ле аргалары бар. Көдө ажил-агыйың эргожок чугула машиналарын колхозтарга бөөр талазы-биле улус ажил-агыйынын чөгүлөдөрүн харысалгалыг болуучу депутат онзаалп чугаалаан. Колхозтарын механикаторлардыг боттандырып ийи-биле дөдөн дугайын чугаалап турган, областын МТС-териниң трактористериниң болгаш комбайнерлериниң аалжк хей нуруузу колхозтарга барып ажилдаар кузели илереткен деп депутат дыңнаткан.

Депутат Т. Ульдибаев (Таджик ССР) СЭКП ТБ-ның февраль Пленумунуң доктаалы чугаалаажып турарынын үеинде Таджикстаның хөвөчидери немелсе курдаларын илереп тыппан болгаш бо чыдын күрүңөгө 450 муң тонн эвес, харын чартык миллион тонна хөвөсүн дүжаарын шийтирээр, боттарынын хүдөөлөдөрүн эде көргөн деп дыңнаткан.

Сессия болза амдыралчы чугула айтыртыны ажил-ишч байдал-биле чугаалаажып, депутаттарынын бедик идеяларын байдалында эртип турар. Оларын чугаалаарында—төрөөн күрүнени улум ыңай чекетелдер дугайында бүгү өвөө уаустун сөгүш салымшыкыны илергейлеттинген.

Депутаттар Ф. А. Сурганов (Белорус ССР), А. С. Герасименко (Украин ССР) олар база санап бергенер.

Редактор К. С. ШОЯГУ.